

Pellid

TO UNAS

A - 37239 IV

Karl Ristikivi

SELLID

II TRÜKK

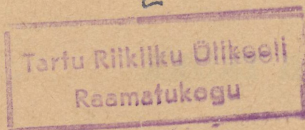
1946

KIRJASTUS „EESTI RAAMAT” STOKHOLMIS

Issued under the Authority of
THE BALTIC HUMANITARIAN ASSOCIATION
STOCKHOLM

2

163849

ILLUSTRATSIOONID: H. VALTMANN
KEELELINE KORREKTOR A. MILLER

PRINTED IN SWEDEN

Sellid ise.

Nad olid kolm saksemat seltsi kassi. Elased linnas kolmekordses kivimajas, kolmandal ja kõige kõrgemal korral. Juba nende ema oli paremat seltsi ja suurema haridusega kass. Tal oli suur karvane saba ja ta ei söönud soolast liha. Ja all keldris hiiri püüdmas käis ta ainult kord nädalas, sest see oli must töö. Seal võis kergesti oma valged käpad määrada ja peened küüned murda.

Sellid ise said viimati ühel reedesel päeval enne keskhommikut kolm kuud vanaks. Selles eas on teised juba vanad töökassid, neil aga polnud veel midagi tehtud. See asi tegi muret nende emale ja ka proua Tammemetsale, kelle juures nad olid korteris ja kostil. Aga et see oli niisugune aeg, kus kõigil inimestelgi polnud tööd, ei olnud ka sellidel lootust peremeest leida. Ega see neile südamevalu teinudki. Seltsis oli hubasem hullata, ja muret ei mingisugust. Nad olid selle ulaeluga küll natuke hukka läinud, aga seda juhtub ikka siin ja seal.

Sellide nimed vanemast nooremani olid Reedu, Miisu ja Lillendiin. Reedul oli must nina ja valge sabaots, ja ta armastas igal pool nuusida. Miisul olid valged käpad nagu emalgi. Ta oli natuke saksem ja närb sööma. Lillendiinil oli ka ninaots valge, ja tema oli juba hoopis peenike. Ema oli alguses

**Sellid istusid igaüks oma saba peal ja arutasid,
mis ette võtta.**

(Lk. 7.)

tahtnud teda koolitada. Aga linnas ei olnud küllalt peenikest kassikooli Lillendiini jaoks. Inimeste kooli ei võetud teda jälle nooruse pärast. Siis ta pidi esialgu kodus õppima. Aga see kodusõppimine — noh, sellest kuuleme veel . . .

Niikaua kui ema oli igal pool ees ja taga, polnud vigagi. Aga kui tuli päev, millal ema käis keldris hiirejahil, oli sellidel kuldne vabadus käes. Sel hommikul nad ei mallanud magadagi. Vaevalt kadus ema sabaots ukse vahelt, kui sellide silmad nagu käsu peale lahti läksid ja üksteise järel hüppasid nad voodist välja. Inimesedki olid läinud — härra Tammemets, proua Tammemets, kolm noort Tammemetsa ja nende sugulane preili Lilleorg. Kõik olid läinud, ja sellid olid pere-mehed suures korteris. Nad asusid kohe ritta hommikuseks võimlemiseks, seljasirutamiseks, küünteteritamiseks ja silmapesemiseks. Ja alustasid päeva kohe lauluga.

Sellide hommikulaul.

Kui hommikul läeb lahti silm,
ja aknast paistab ilus ilm,
siis kiisuperel rõõmus meel
ja liigub saba, nilpab keel.

Selg kõveraks ja sirgeks siis —
nii võimelda on kassi viis.
Siis küüned ruttu teravaks —
kas lõhu seinad räbalaks.

Veel kukerpalli üks või paar,
siis istu maha nii kui vaar,
las niiske käpp käib üle näo,
ja ütle rõõmsasti „kurnäu!“

Lillendiin rebis ühe hirmutise pildi katki
ja asus ise asemele.

(Lk. 8.)

Näe, kausis juba ootab piim,
nüüd laku nii, et nina kriim!
Ja iga peenem kass, kui sööb,
seejuures tasa nurru lööb.

Me kassisellid, kolmikliit,
nüüd lõpetame hommikviit.
Ei pärast sööki oota süng,
vaid uus ja palju hullem mäng.

Seikluste algus.

Sellid olid söönud ja pühkisid suud hoolega puhtaks. Istusid siis ringi, igaüks oma saba peal, ja arutasid, mis ette võtta.

Agas juba Reedu valge sabaots liikuski kangesti. Oli näha, et pea töötas. Mõtles ja lausus:

„Ema ja teised tüütajad on ära. Ega nüüd maksa teha kära, muidu nad jälle kuulevad — ja otsekohe tagasi tulevad. Agas sel ajal kui ema püüab hiiri, me laiendame oma silmapiiri.“

Nüüd tõstis Miisu oma valge käpa, palus sõna ja lausus oma sametpehme häälega:

„Milleks nuusida mööda nurki, kui on uurimata mitu kappi ja purki. Ei oska midagi paremat soovida, kui et võiksite kord neist kõigist proovida.“

Agas sellega ei leppinud Lillendiin, vaid ta tõstis oma imepeent häält ning sõnas sedasi:

„Milleks määrime hulkudes oma käppi, nii jääme hädasse ja häppi. Ja purgist nilbates ju mõistus ei kasva, ainult läheme

rumalasti rasva. Parem teen enese hästi ilusaks, et igaüks näeb, et olen kassisaks.“

Nüüd Reedu kui kõige vanem kõneles kõvasti:

„Igal asjal oma aru ja aeg! Aga iga korralik kassipoeg peab tundma oma maja ja treppi, muidu ta väärrib piima asemel keppi.“

Mis võisid teised kõige vanema vastu, muudkui ole hea ja astu. Et siin toas polnud midagi uut, siis mindi kohe naaberriiki, härra Tammemetsa kirjutustuppa. Ja muidugi kõigepealt lauale.

Et nad veel koolis polnud käinud, siis nad ka lugeda ei osanud. Seepärast nad vaatasid ainult pilte ja katsusid rammu raamatuid tõstes. Äkki aga ehmus Reedu ise — siinsamas oli härra Tammemets ja vahtis teda kaunis kurja pilguga. Ja sealsamas oli ka ta proua ja kõik kolm poega suuremast väiksemani reas. Sellid olid nii imestunud, et ei tulnud meelde laualt mahagi hüpata. Vahtisid aga üksisilmi inimeste otsa. Inimesed ka ei lausunud sõnagi ega liikunud paigast, ja hoopis pisikesed olid nad ka. Olid peaaegu niisama pisikesed kui kassipojad, ega nad muidu poleks mahtunud kõik lauale istuma.

„See on vigur!“ ütles Reedu viimaks. Ta pidi peaaegu punastuma häbi pärast, et oli neid asjamehi päris inimesteks pidanud. „Need pole inimesed ega kedagi, need on muidu meie hirmutuseks siia pandud pildid. Me ei tee neist väljagi, ega me ole ometi maalt!“

Nad tuuseldasid Miisuga laual edasi. Aga Lillendiin ütles, et on vist väga uhke ja peenike istuda nii kangelt, et silmgi ei pilgu. Ta katsus ka nii istuda, aga see ei tulnud hästi välja, sest tal ei olnud raami ümber. Sellepärast ta rebis ühe hirmu-

tise pildi katki ja asus ise asemele. Istus siis seal, tähtis nägu ees nagu päris pildil. Teised aga laiendasid oma silmapiiri ja ajasid kõik raamatuvirnad laual ümber.

Kurb õnnetus juhtus Miisuga, kes tundis huvi tindipoti vastu. Ta polnud ju koolis käinud, ei olnud teda seega keegi õpetanud tinti ja sulge kartma. Ja nii ta pistis pahaaimamatult oma valge käpakese tindipotti. Küll ta seda käppa pärast raputas, kolm poognat paberit kirjutas kõige peenemat kirja täis, aga käpp ei saanud puhtaks ometi.

See polnud teiste arvates veel suurem asi. Aga üks ootamatu sündmus tegi nende kirjutustoa uurimisele järsu lõpu. Juba ammu nägi Reedu üht hiilgavat masinat lauanurgal, aga ikka ta ei julgenud lähemale minna. Nüüd ta võttis julguse kokku ja surus käpaga ühele nõobile. Nööp hakkas liikuma, oleks peaaegu käpa välja väänanud. Aga et midagi muud ei juhtunud, julges Reedu varsti kõige nelja käpaga selle masina otsa ronida. Ja siis hakkas masin korruga värisema ja plärisema, helisema ja kõlisema, nii et Reedu nagu visati põrandale. Sealt ta põgenes kõrvaltuppa, saba seljas. Uksel ta põrkas veel kokku Miisuga, kel polnud nüüd aega longatagi oma musta käppa. Ja isegi Lillendiin leidis, et põgenemine on peenem kui pildi moodi seismine.

Lugu kollase linnuga.

Ei veel Reedu lõõnud araks ega pugunud oma tuppa tagasi. Oh ei, nüüd seati sammud magamistoa poole. Siin polnud mingit hädaohtlikku masinat peale ühe — väikese äratuskella. Aga see mängis nii mahedasti, et seda oleksid võinud isegi kassid kuulata. Reedu oleks selle ka praegu mängima pannud, kui oleks osanud. Aga ta ei saanud sellega hakkama,

lökkas kella ainult laualt maha, et mis ta siin teeb, kui ei mängi. Kell oleks peaaegu Lillendiinile pähe kukkunud, kui see põrandavaibakirja uuris ja küünega proovis.

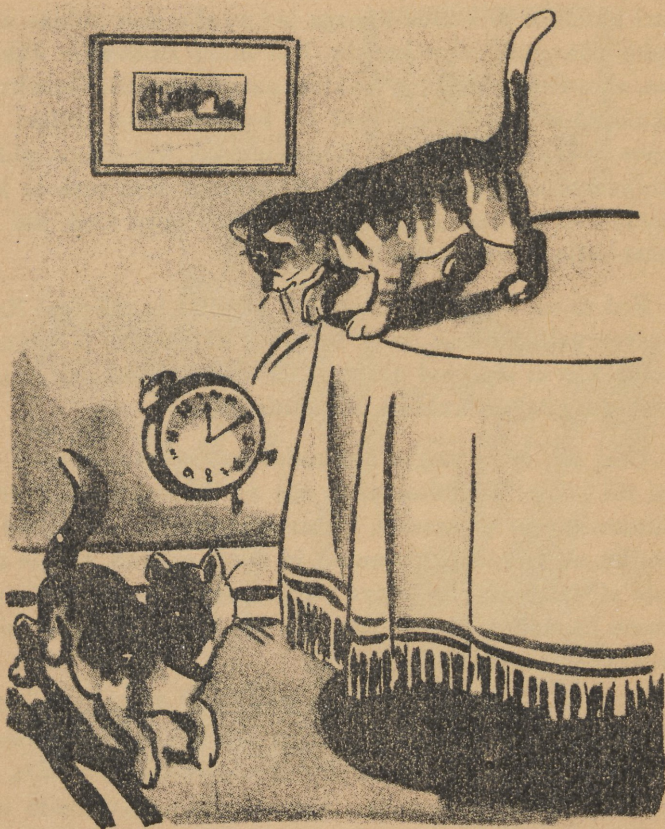
Miisu jälle jalutas valgel tekil ja katsus, kas jääb ta mustast jalast veel märki järele. Üsna pisut ikka jäi.

Aga tuba, kus pole midagi hädaohtlikku, on ka igav, ja siit tüditi varsti. Siis mindi söögituppa, kus aga kõik ilusamad asjad olid kapis klaasi taga. Ainult üks pisike maja oli seal, kust vahest väike lind välja hüppas ja hüüdis: „Kukku!“ See lind oli jälle üks vigur — teda ei saadud kätte. Kõigepealt oli ta majake liiga kõrgel, ja teiseks oli lind nii arg, et kunagi ei julgenud rohkem kui korraks pea välja pista.

Iseasi oli see väike kollane lind, kelle puur rippus lastetoas. Seda maksis juba ennemini vaadata. Seepärast kõndisid kõik kolm selli marsisammul lastetuppa.

Siin oli juba tegemist. Miisu asus kohe kollast lindu piirama, kes hüppas oma puuris nagu asjamees ja siutsus häbematuult. Lillendiin ronis kiikhobuse selga ja katsus istuda niisama uhkelt ja vahva moega nagu see ratsanik, keda ta nägi seinal pildil. Reedu luusis rahutult ringi ja otsis midagi, mida pole enne nähtud ega tehtud. Viimaks ta jalutas aknast välja katusele, kus tuvid tukkusid päikesepaistel ja vestsid ennemuistseid jutte. Tõepoolest, neid linde võis salamahti varitseda, kuigi lähedale minna ei julgenud.

Lillendiin ikka sõitis ja sõitis, kuni hobune tüdis sellest. Kui oli kodus kolm noort Tammemetsa, siis niikuinii ei saanud puhata. Aga nüüd oli temal puhkeaeg ja kellelgi polnud õigust tulla teda vaevama. Liiati veel säärane saks, kes küünistas nii rumalal kombel kaela. Sellepärast ta muutus äkki peruks, tegi ühe hea hüppe ja viskas vaese Lillendiini oma

Reedu lükkas kella laualt maha.

(Lk. 10.)

turjalt otse seliti maha. Lillendiin kiljatas ehmunult — tal oli ju nii imepeenike hääl.

Parajasti selleks ajaks oli Miisu jõudnud ronida linnupuuri katusele ja katsus käpaga ust avada, sest kuidas muidu ta pidi pääsema linnu juurde. Kui nüüd Lillendiin äkki kiljatas, ehmus Miisu nii, et kukkus puuri katusele. Õnneks veel ei kukkunud ta päriselt, vaid sai haarata ukse küljest. Uks avanes, kiikus edasi-tagasi, Miisu rippus üht käppa pidi. Ei ta julgenud kõvasti hingatagi, kui kollane lind otse ta kõrva juurest läbi lendas. Ja ega lind valinud teist teed, kui kohe aknast välja — vabadusse!

Kui ta nii vuhinaga lendas, ei pannud ta tähelegi Reedut katuseserval. Müksas teda korraks kogemata, ja ehmunud Reedu, kes ei teadnud arvatagi, et talle nii äkki selja tagant kallale tungitakse, kukkus üle katuseääre.

Õnn oli, et ta sattus kukkudes veetorusse, mis oli parajasti nii lai, et ta libises läbi, aga nii kitsas, et ta suuremat kukkumishoogu ei saanud. Söitis alla, aga ei kukkunud just. Igatahes oli ta ainult ehmunud ja mitte surnud, kui ta tõsisis jalule all tänaval. Siin võõra rahva hulgas, kus teda ähvardas kümme hädaohtu, üks kurjem kui teine, ta ei osanud esimese korraga sammugi astuda.

Niisama ehmunud olid ka Miisu ja Lillendiin. Miisu sellepärast, et ei pääsenud kuidagi alla puuriukse küljest. Ja Lillendiin sellepärast, et oli teinud tolmuks oma selja, mida oli raske jälle puhastada. Aga et sellide põhimõte oli, et üks kõigi ja kõik ühe eest, siis läks ta kõigepealt Miisule appi. Ta veeretis sohvapadja otse alla, nii et Miisul oli pehmem kukkuda. Ja kui Miisu oli maha tulnud, nad arutasid, kuhu võis küll kaduda Reedu. Ei nad aimanudki, millises hädas oli

Lillendiin ronis kiikhobuse selga.

(Lk. 10.)

praegu kolmas sell. Arvasid, et küllap ta ise läks kuhugi uurimisteedkonnale. Nemad polnud kumbki nii teadusehimulised, seepärast jäid nad üsna rahuliku südamega tuppa.

Mis toidukambris juhtus.

„Mis nüüd teha?“ küsis Miisu, istudes ukسلävel. „Kas minna välja või jääda sisse?“

„Mis nüüd teha?“ kordas Lillendiin, istudes samal ukسلävel. „Kas minna vasakut või paremat kätt?“

„Paremat kätt on toidukamber ja köök,“ ütles Miisu, „ja seal on söök. Seal on juustu ja võid ja liha. Pealegi teeb mulle mõte viha, et kui ei lähe meie, lähevad rotid ja teevad tühjaks kõik kausid ja potid.“

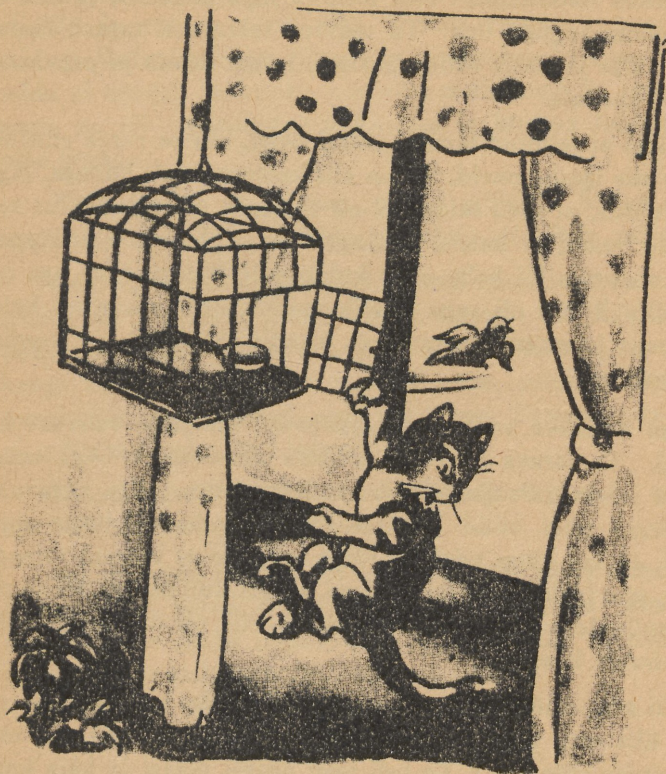
„Vasakut kätt elab preili,“ sõnas Lillendiin. „Ma nägin läbi uksepraod eile, et seal on palju ilu ja uhkust. Sellepärast kasutame puhkust ja vaatame ligemalt, kui pole preilit ennast vahtimas nii tagedalt.“

Nagu teada, on igal pool, kus kaks koos, kaks pead ja kaks plaani. Aga Miisu oli vanem ja suurem, sellepärast jäi õigus temale, ja kahekesi asuti uuele teekonnale.

Seekord viis reis läbi köögi, kus Miisu torkas käpa vette.

Ega ta teinud seda meelega, vaid päris kogemata, kuid nägi imestudes, et must käpp läks palju valgemaks. Ta oleks käpa puhtakski pesnud, kui see vesi poleks olnud liiga märg. Nüüd läks ta käppa raputades edasi ja jõudis toidukambrisse.

Aga ega Miisul olnudki isu. Ta ei tulnudki sööma, ta tuli ainult maitsema. Katsus siis vaid käpaga, kastis sabaotsa piima sisse ja nina koorekannu, ajas ümber suhkruatoosi ja

Miisu rippus üht käppa pidi.

(Lk. 12.)

nuusutas paar korda moosi. Aga kuskil polnud midagi eriti head. Lillendiin jälle polnud siin kuidagi rahul. Ta kartis, et rammus toidukambri õhk teeb ta liiga paksuks, ja siis ta pole enam sugugi ilus. Ta tõmbus salamahti tagasi, lipsas uksest välja ja jättis Miisu üksipäini oma heade ja paremate roogade keskele.

Miisu ei leidnud laualt midagi head, siis ta ronis riiulile. Vaatas siis igasse purki, katsus siit keelega, sealt käpaga. Aga nüüd juhtus, et ühel taldrikul oli äädikas. Miisu nägi, et see oli üsna vedel, ja katsus keelega. Oi kuidas ta siis hüppas riiulilt maha ja lõi kohe mitu kukerpalli. Sülitas küll, aga oli juba hilja. Nüüd oli suus imelik maitse, nagu oleks tal kaks suud peas ja ei tea enam isegi, kumba lahti teha ja kumba kinni panna.

Ega Miisuke seepärast taganenud, omajagu vahvust oli temalgi. Ta jätkas hoolsasti käpaga proovimist. Aga meepurgiga juhtus niisugune häda, et käpp sattus liiga sügavale. Ei saanud teist nüüd kuidagi kätte, tõmba või terve purk küljeli. Ja kui käpp viimaks välja tuli, siis ei saanud temaga astuda, sest igale poole jäi ta kinni. Ei tea kuidas tuli Miisu nii heale mõttele, et pistis käpa jahusse. Siis oli nii, nagu oleks poksikinnas käes.

„Ei aita, nüüd peab ära minema,“ mõtles ta. Aga seal oli ometi üks suur purk, mida ta polnud vaadanud. Ei tea, mis seal põhjas võis olla? Ta tuli veel uksest tagasi ja käis kord ümber suure saladusliku purgi. Aga isegi siis, kui ta tõusis kahele jalale püsti, ei ulatunud sisse vaatama. Ja niisugust väikest redelit, mis kassile paras, polnud ka lähedal. Purk oli klaasist, ja klaasi mööda ei saa isegi vana kass üles ronida, rääkimata kolmekuisest sellist, kes eluaeg olnud kolmandal korral, kust polegi enam kõrgemale ronida.

Aga milleks on siis kassil pea — ega ometi ainult kõrvade kandmiseks? Miisu võis oma peaga ka mõelda, ja seda ta tegigi. Ja õige pea ta oligi leidnud tee. Ta ronis ülemisele riulile ja vaatas nüüd alla. Vaatas, vaatas, aga ei näinud midagi. Seda uudishimulikumaks ta muutus. Mis see võis olla, mida ei näegi? Ja kuidas see võis maitseda? Ja maiasmokk, nagu ta oli, nilpsas korra keelega ja hüppas julgelt alla — otse purki.

Kuid purgis tõepoolest polnud midagi. Miisu aevastas esimese ehmatusega korraks ja tahtis siis jälle välja minna.

Jah, aga purk oli ju sügav, seinad klaasist ja kole libedad. Miisu ei ulatunud käpaotsagagi ääreni. Ei aidanud mingi nõu, siin ta nüüd oli ja siia jäi. Võis küll hüüda, aga või seda keegi kuulis. Lillendiini polnud näha, niipalju paistis läbi purgiseina. Ja kui tuleb ema või proua Tammemets — need ei mõistaks nalja, kui leiavad ta siit.

Miisu ohkas, nuttis tasakesi, hüüdis vahest ka valjemini, aga söögikambris jäi kõik vaikseks.

Ja kui nüüd jäi vaikseks, tulid hiired, päris elusad hiired. Võtsid võid, näksisid juustu, katsusid koort ja näitasid vae-sele Miisule pikka nina. Palju ei puudunud, et nad oleksid purgi ümber hakanud ringmängu tegema.

Väike laul väikesest Lillendiinist.

Kus oli sellal Lillendiin,
kui Miisul kanda vangipiin?
Kus oli selli ühismeel?
Miks abivägi pole teel?

Hiired näitasid vaesele Miisule pikka nina.

(Lk. 17.)

Oh, Lillendiin on väike saks,
tal praegu ees on peegleid kaks,
ta preili Lilleoru toas,
ja puudritops on tanuks peas.

Ta istub laual nagu rähn
ja tipib tähni kõrva tähn,
küll punast huulepulka, sütt, —
ta kirju nagu neegerkütt.

Siis piserdab ta kölnivett.
Tal kaela ümber kuldne kett,
ning siidilint on enne ta,
kaks punast lehvi kurgu all.

Veel sabaotsa teine tops,
sest Lillendiin ei ole pops,
ja loori preili kübaralt
ta laenab kõige vabamalt.

Nii kõnnib uhkelt nagu vau, —
kui oleks võõrad suled au,
teeb kummardusi peegli ees,
sest raske käia loori sees.

Preili Lilleoru kolm ehmatust.

Juhtus nii, et preili Lilleorg tuli koju. Kõndis kõps-kõps mööda tänavat, ei teadnud aimata midagi halba.

Samal ajal oli väike Reedu otsekui taevast kukkunud. Jooksis kõnniteel, hoidis end hoolega seina vastu ja nutt oli varaks. Polnud ta niisugust suurt ja imelikku tuba varem näinud. See oli veel hullem kui trepp ja pööning. Ja nii kole palju inimesi oli siin, et võttis silmad kirjuks.

Mõni inimene märkas Reedutki, seisatas või ütles mööda minnes: „Kiisu-kiisu!“ Aga Reedu kartis neid inimesi ja lipsas kohe eemale. Aga sealsamas tuli karjudes üks kole loom, suur nagu tuba ja üleni punane. Reedu julgus kadus nii, et ta hakkas kisendama. Peaaegu oleks kole elukas ta neelanud. Reedu tundis, kuidas maailm muutus mustaks. Tema kohal ülal ja igal pool ümberringi vuhises ja mürises kangesti. Reedu surus end tugevasti vastu tänavakive ja andis end saatuse hooleks. Aga samas hakkas päike jälle paistma. Kole elukas oli esimese hooga temast üle joosnud ja kadus tänavanurga taha.

„Taevake! Näe, seal jäi praegu kassipoeg auto alla!“ hüüdis keegi. See oli paks mustas riides daam ilmatu suure turukorviga. Aga Reedu, keda õnneks polnud riivanud ükski ratas, kartis võõrast daami peaaegu niisama palju kui autot ja jooksis ruttu eest ära. Kui daam nägi, et kass polnud surnud ega vigane, ei hakanud ta teda enam püüdma, vaid ruttas koju, et turult ostetud või ei sulaks palava päikese käes.

See kõik juhtus sel ajal, kui preili Lilleorg kõndis kõps-kõps kodu poole. Ja enne kui ta koju jõudis, juhtus veel, et Reedu nägi ema. Vist oli ema märganud teda tänaval, istus nüüd keldriakna juures ja hüüdis Reedut, aga seda ei kuulnud küll keegi, sest aken oli vahel. Poleks Reedu õnnekombel juhtunud keldriakna juurde, ta poleks ema näinud. Aga kui ta vaatas väikesesse aknasse, mis oli küll tolmune ja kaitsitud tugevate raudtrellidega, hakkas ta rõõmu pärast hüppama. Sest kui juba ema oli siin, oli ta päästetud. Polnud midagi, mida ema poleks suutnud ja teinud tema eest.

Ja ometi ema ei aidanud. Istus keldrikorral ja liigutas suud, aga ei kergitanud käppagi, et avada aken ja lasta sell sisse. Jah, kust võis vaene Reedu aimata, et on asju, mida ei

suuda emagi. Tema arvas, et ema on talle kuri seepärast, et ta on tulnud ilma loata siia kole suurde tuppa, ja seepärast ei aita. Hakkas siis Reedu-sell paluma ja viimaks nutma. Alles natukese aja pärast sai ta ema suuliikumisest aru, et see juhatas teda, kuidas minna koju tagasi. Ta hakkaski siis minema ukse poole, aga oli juba hilja. Kaks pahurat poissi, kel polnud midagi teha, olid kassipoega märganud ja tulid teda kiusama. Ega nad paha kavatsenud, tahtsid ainult kuulda, kas kassipoja hääl läheb peenemaks, kui sabast tugevamini näpistada. Küll Reedu sülitas ja turtus, küll kaitses oma saba vahvalt, aga teised olid ju kahe mehega.

Ja kogu aeg tuli preili Lilleorg kõps-kõps kodu poole. Ning nüüd oli ta lõppeks koju jõudnud. Reedu oli just poiste kätte sattumas, kui ta tuli. Ta päris kohkus, kui nägi väikest Reedut siin tänaval, ega osanud arvatagi, kuidas ta siia sattus. Küll ta oleks veelgi enam kohkunud, kui ta oleks teadnud, millise surmasõlme Reedu oli teinud.

Võttis siis preili Lilleorg Reedukese õrnalt sülle, aga kassipoeg oli nii kohkunud, et rabeles enese lahti ja ronis preili õlale. Siin oli ikka põgenemistee vaba ja siit võis näha igale poole. Aga poisid jooksid eemale ja naersid: „Näe, kus ahvitantsitaja läheb, ahv õlal!“ Ja seda nad ütlesid nii valjusti, et inimesed hakkasid kõik vaatama ja preili Lilleorul oli väga piinlik. Hirmu täis olid mõlemad, nii preili kui ka Reedu-sell, kui nad lipsasid sisse uksest ja jooksid trepist üles. Õieti jooksis ainult preili, kuna Reedu hoidis end tugevasti kinni, et mitte kukkuda. Oi, nüüd ta oskas kukkumist karta.

Korterisse jõudes oli preilil esimene asi teha suhkruvett, sest see on ehmatusse vastu hea. Seda oleks kulunud Reedulegi, aga sellid olid isevärki lapsed, nad ei armastanud magusat. Seepärast preili läks temale piima otsima, et ehk aitab seegi.

Poisid tahtsid kuulda, kas kassipoja hää läheb
peenemaks, kui sabast tugevamini näpistada.

(Lk. 21.)

Vaevalt oli preili astunud toidukambrisse, kui ta kuulis imelikku piiksumist. Vaene Miisu oli oma hääle hoopis ära karjunud. Kui nüüd preili nägi, et oli käidud piima ja koore kallal, või võõraks ja juustu jaol, ta uskus kindlasti, et siia on sisse kolinud üks suuremat seltsi rott. Kuigi ta kartis rotte nagu tuld, võttis ta siiski harjavarre abiks ja läks kurjategijat otsima. Piiksumine kostis suurest purgist. Preili kallutas purki veidi, et sisse vaadata, aga parajasti niipalju, et Miisu sai välja hüpata. Ta hüppas preilile otse vastu rindu. Aga nüüd kadus preili Lilleoru sõjakuş. Ta viskas harjavarre käest ja hüppas siis nii kiiresti lauale, et välk oleks imestunud.

Kui ta nüüd aru sai, et see oli ainult Miisu, oli tal küll natuke häbi. Aga ehmatus on ehmatus, ja seepärast tegi ta endale teise tassitäie suhkruvett.

Aga kolmas ehmatus oli veel ees. See tuli siis, kui ta läks oma tuppa ja nägi, mis Lillendiin oli korda saatnud. Ja veel Lillendiin ise — see oli ka omaette ehmatus. Kuigi sell ise arvas, et ta on kangesti uhke. Vaene preili Lilleorg pidi jooma veel kolmanda tassi suhkruvett ja siis ei tahtnud ta lõunasöögi ajal enam üldse süüa.

Polnud sugugi väike ka proua Tammemetsa ehmatus, kui ta koju tulles nägi, mis oli juhtunud. Ja kolm noort Tammemetsa oli nutul, nähes, et nende armas kanaarilind oli kadunud. Nad uskusid kindlasti, et sellid on linnukese ära söönud, ja vandusid kättemaksu. Vaeste sellide elutaevass muutus järjest pilvisemaks.

Ei aimanud sellid ise midagi sellest, millist meeolehärrmi nad teistele võisid valmistada. Nad olid rõõmsad, et olid kõigest hädaohtudest pääsenud ja jälle õnnelikult koos. Nüüd oli neil nii palju üksteisele jutustada, et polnud aega kaua piimagi

lakkuda. Vaevalt olid esimese nälja kustutanud, kui juba Reedul hakkas jutt jooksuma.

„Otsime õige varjulise koha, kus meid keegi ei sega,“ ütles Miisu. „Seal võime julgesti kõnelda, pole ülearuseid kõrvu kuulamas.“

Aga kus võis olla selleks sobivam koht kui kummutisahtel. Siin proua Tammemetsa pitside ja taskurättide peal oli nii pehme ja peenike olla, et paremat ei võinud tahtagi.

Reedul oli hea kõneand, ta võis rääkida kas või öhtuni. Nüüd oli tal pealegi palju jutustada, sest nii hullu lugu polnud talle varem juhtunud. Seda polnud ühelegi kassile juhtunud, et see kolmandalt korralt alla kukub ja siiski elama jääb. Lõpuks sattus Reedu nii hoogu, et hüppas sahtlist välja proua Tammemetsa ehtesjade-kastikesele ja hakkas seal laulma. Siin see laul ongi, mis ta laulis.

Reedu laul.

Kõlbab ka teistel kangetel sellidel laulda.

Ma olen kuulsast kassisoost,
ja nagu näete sellest loost,
ma pole kõige väiksem vend,
kes ilmaaegu kiidab end.

Ma olen kange Reedu-sell,
kes sündis alles kevadel,
ja suvel juba täitsamees,
ei kohku mingi asja ees.

Ma kõnnin katusel kui kratt,
mul saba seljas nagu latt.
Mul nõnda palju huviseid,
et ma ei näegi tuvisid.

Ja kui nad narritavad mind —
ka ma võin lennata kui lind,
veetoru mööda nagu tilk
ma jõuan alla silmapilk.

Ka tänaval ei karda ma,
ei hiili varjus vargana,
kas tulgu auto, tulgu kaks,
käin keset tänavat kui saks.

Kord tuli kuri omnibus,
kõik teised hüüdsid: „Õnnetus!“
Kuid mina naersin ratta all,
see oli kerge nagu pall.

Siis piiras mind suur poisteparv,
mul täpselt teadmata on arv,
ma saba hästi laiaks lõin
ja turtsusin — ka seda võin.

Nad kokkusid, kui oleks koll
neil vastas. Küll üks poiss on loll!
Nad jooksid ära jalapealt,
ma oleks ise pääsnud sealt.

Mind preili ainult eksitas,
kui oma sülle upitas.
Ta õlal istusin kui krahv —
poiss naeris eemal nagu ahv.

Nii sõidan seal ja sõidan siin —
oi sõbrad, Miisu, Lillendiin! —
nii kange mees on Reedust vend,
kes kunagi ei kiida end.

Kohtuotsus ja põgenemine.

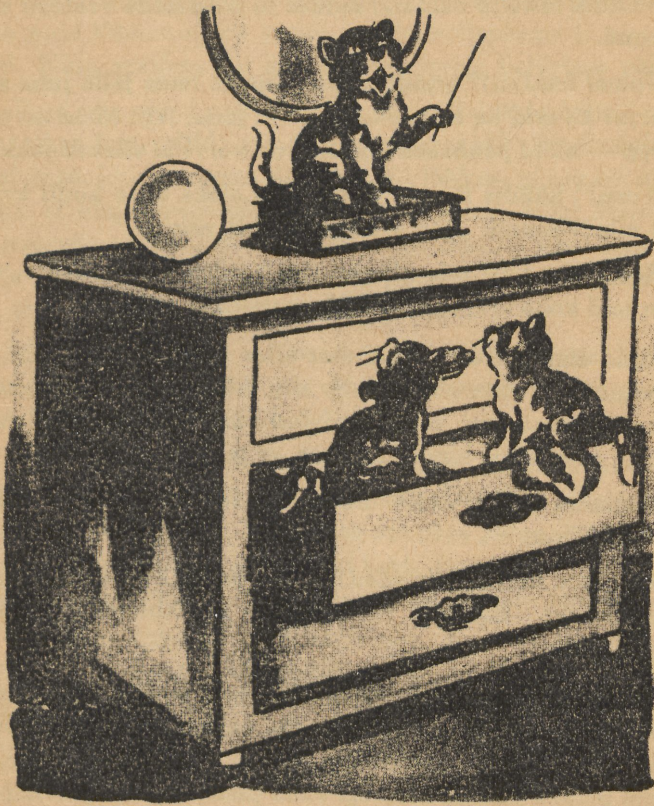
Aga samal ajal peeti sellide üle kõva kohut. Kõik Tammemetsa perekonna liikmed olid koos ja preili Lilleorg muidugi ka. Ja igaühel oli mingi kaebus. Kõige õnnetumad olid vist küll kolm noort Tammemetsa, sest nad olid oma armsast linnukesest ilma.

Proua Tammemets katsus natuke kosta sellide eest. Palus veel paariks päevaks armuaega. Sest ta lootis, et vahest saavad siiski kuidagi kohad. Aga teised kõik olid selle vastu ja nõudsid — sellid kadugu majast veel samal päeval, ükskõik millisel teel.

Parajasti selleks ajaks oli ka kassiema tulnud üles lõunale. Muidugi oli tal natuke muret ka sellide pärast, sest kes teab, mis nad võisid selle ajaga jälle teha. Ta juhtus parajasti suure toa uksest mööda minema, kui seal nõuti, et sellid peavad kaduma. Ja kuulis veel, kuidas härra Tammemets ütles, et ega siis aita muu, kui tuleb kõik kolm ära uputada.

Võib kujutella ema hirmu, kui niisugune otsus tehti tema laste kohta. Et see oli pooleldi naljatoonil öeldud, ega tema seda teadnud. Sest kes niisuguseid pikakarvalisi kassipoegi uputama hakkab, tehkugi nad palju pahandust.

Ema ruttas kohe selle otsima. Aga ei neid olnud praegu temalgi leida. Ase oli tühi, piim enamasti alles. Ja hüüda ta ei julgenud, kartes, et inimesed kuulevad.

Reedu hüppas proua Tammemetsa ehteasjade-
kastikesele ja hakkas seal laulma.

(Lk. 24.)

Korraaga ta kuulis mingit klirinat magamistoas. Ta jooksis sinna ja nägi kaht poega kummutisabtlis ning kolmandat ülal kummutil. Reedu oli parajasti ühe klaaskuuli alla visanud, sest ta tahtis teistele näidata, kuidas ta oli mööda veetoru alla kukkunud.

„Jumal hoidku!“ hüüdis ema. „Siin te teete jälle juba selget kurja! Ei teid ka minutiks üksi või jätta. Aga nüüd on teie lool lõpp — nüüd pannakse teid suurde korvi ja viiakse jõkke.“

„Tore!“ hüüdis Reedu ja peaaegu oleks teise kuuli kummutilt alla visanud. „Ma armastan alati reisida.“

„See oleks küll teie viimne reis,“ ütles ema. „Tulge, ma peidan teid kohe ära, muidu teid uputatakse veel täna.“

Nüüd ehmusid ka sellid, sest alles nüüd nad taipasid, et jõkkeminek on väga ebameeldiv asi. Lillendiin pidi peaaegu kiljatama ehmatusest, tal oli nii õrn süda. Õnneks sai ema õigel ajal ta kuklast kinni ja urises, et ta oleks hästi vait.

„Kuhu sa meid viid?“ küsis Reedu, kes oli alati kõige uudishimulikum.

„Ole vait, küll sa siis näed!“ ütles ema. „Peaasi, et inimesed ei kuuleks. Ega teid või usaldada ka, lobisete siinsamas paigas välja.“

Nii ta lippas ise ees, sellid silmnäolt järele. Läksid alla kõigist kolmest trepist ja veel natuke neljandastki, kuni jõudsid pimedasse nurka keldriukse juures. Siin oli nii pime, et inimene poleks näinud sõrmegi suhu pista. Aga valged käpad, ninad ja sabaotsad oleksid võinud ikkagi välja paista, sellepärast käskis ema needki tolmuga ära määrida. Küll oli Lillendiin kurb, sest see hall puuder polnud põrmugi moodne, aga tegema pidi seda temagi.

„Olge nüüd hästi vait!“ ütles ema. „Peame ootama, kuni mõni inimene avab ukse, siis lipsame salaja keldrisse. Seal on juba nii palju urkaid, et sealt ei leia meid keegi.“

Varsti tuligi proua Sinilill alumiselt korralt ja läks keldrisse puid lõhkuma. Ta kandis prille, sellepärast ta ei näinud hästi. Ning seetõttu oli kassirahval kerge keldrisse pääseda.

Ema viis sellid pakk-kastide taha, käskis seal hästi vagusi olla. Aga kus sellid sellega hakkama said? Nad nägid läbi kasti prao, kuidas proua Sinilill puid lõhkus, ja see oli nii naljakas, et nad tahtmatult hakkasid turtsuma. Eriti Miisu, kes oli naeruga väga edev. Kui aga proua Sinilill kord jälle viltu lõi ja puutükk kastide taha lendas, otse sinna, kus sellid lesisid, tormas igaüks kisades omale poole.

Ema nägi vaeva, et neid jälle kokku koguda. Viis nad edasi plekist pesuvanni alla ja ähvardas, et kui ta piuksugi kuuleb, läheb neil kõigil halvasti.

Vaevalt pööras ema selja, kui Miisu juba igavuse pärast küünistas Reedu saba. Reedu pidas Lillendiini süüdlaseks ja lõi selle käpaga pikali. Lillendiin sai väga pahaseks mõlemale, kargas Miisu turjale ja turtsus sealt Reedule. Ja plekkvann kõlises nagu kirikukell, kisa oli teisele korrale kuulda.

Nüüd ei aidanud emal muu nõu, kui vedas sellid laiali, igaühe ise urkasse. Ähvardades veel, et kui nad nüüd kisa teevad, jätab tema nad hoopis maha, tehku siis inimesed nendega mistahes.

Ootamatu päästja.

Kolmandal korral istus ka kolm last, kolm noort Tamme-metsa, ja olid väga nukrad. Ja nagu tihti juhtub, et kurbus muutub rõõmuks, nii juhtus nüüdki. Äkki lendas keegi läbi lahtise akna tупpa, ei keegi muu kui kadunud ja surnuks-peatud kanaarilind. Lendas sisse üsna tasakesi ja ruttas puuri, sest kõht oli tal päris tühi. Ei olnud see välismaailma elu talle sugugi meeldinud.

Kõik linnud seal väljas olid olnud väga ebaviisakad, koguni häbematud. Saledad sinikuelised pääsukesed olid pilganud ta kollast kuube ja kohmakat lendu. Varblased olid läinud koguni tegelikuks. Olid kallale kippunud nokkadega ja loopinud mudaga. Isegi tuvid, keda muidu peetakse nii vagu-sateks ja paideks, olid olnud tigidad ja kadedad, olid kihutanud vaese kanaarilinnu kohe minema, kui see julges laskuda katuseservale. Aga kui ta veel varesega oli kokku juhtunud, kes näis päris rõõvli moodi, pidas ta paremaks koju tagasi lennata. Isegi kallalekippuva kassi oli ta jõudnud unustada.

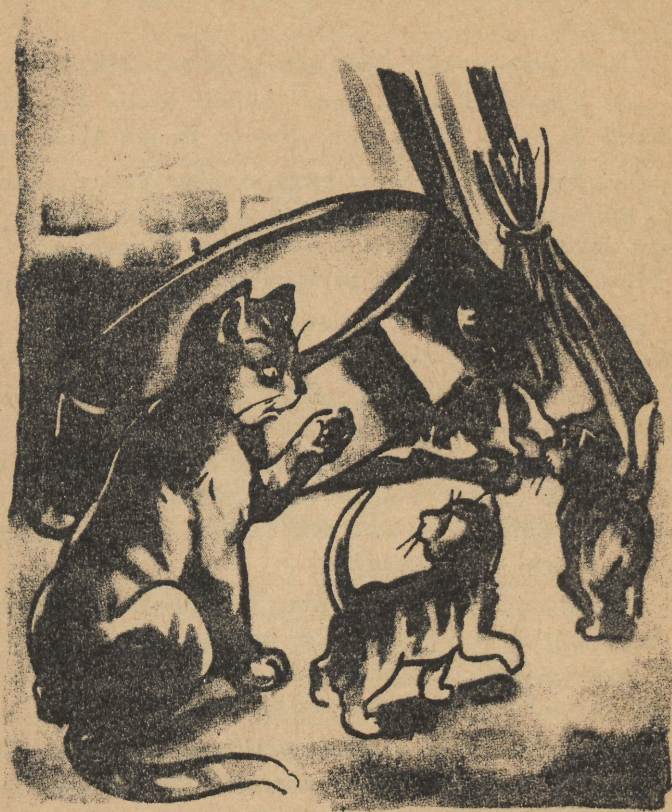
Laste rõõm oli suur. Ja kohe pärast linnu tervitamist tuli neile meelde vaestele sellidele tehtud ülekohus. Minki siis ühiselt andeks paluma.

Aga kus olid sellid? Tuba oli tühi, pesa oli tühi, piima-kauss aga päris täis. Otsisid kõigist tubadest, vaatasid igasse kummutisahtlisse ja tühja purki. Kuski ei olnud kassihingegi.

Läksid siis lapsed kolmekesi isa-ema juurde.

„Te olete kassipojad ära viinud! Kuhu te olete nad pannud?“ nõudsid nad.

Ei teadnud ka isa-ema midagi kassipoegadest. Aga lapsed ei uskunud neid. Kui nad nüüd viimaks on kõik sellid ära uputanud! Oi, seal oli juba nutt üsna lähedal!

Enna viis nad plekist pesuvanni alla.

(Lk. 29.)

Aga parajasti siis tuli külaline. Üks mees tuli kobinal trepist üles, astus nii kohmakalt ja raskelt ja koputas kole kõvasti. Proua Tammemets läks ise avama, aimas juba, kes seal nii tuli.

„Tere, linnaproua!“ ütles võõras jämeda häälega.

„Oi jumaluke! Tere, tere!“ hüüdis proua Tammemets rõõmsalt ja laskis võõra sisse. „See on ju onu Mart maalt!“

Onu Mart oli pikk ja lai mees, poolkasukas seljas suvisel ajal, säärsaapad jalas, vurrud ees ja heinapebred vurrudes. Astus uhkesti sisse ja tervitas kõik käega kõvasti läbi. Oli ta ju Mäekalda peremees ja parajasti suure sea linna toonud.

Kui nüüd tuli jutt ja jutust uus jutt, sai Mäekalda peremees viimaks teada, miks olid lapsed nii nukranäolised.

„Asi oli sedasi,“ rääkis proua Tammemets, „et meil on siin kolm üleaurust kassipoeaga, kes ei saanud kuhugi kohta, ja seepärast täna sai naljaks räägitud, et tuleks ära uputada. Ju nad vist seda kuulsid ja ennast hirmuga ära peitsid, sest kadunud on nad kõik. Nüüd pole neid kuskilt leida, ja sellepärast laste suud ongi nii kõverad.“

„Või nii on asi,“ ütles onu Mart ja naeris nii, et tuba põrus ja heinapebred vurrudest maha sadasid. „Kui neil sellidel pole linnas midagi teha, andke, ma viin nad maale. Küll neil seal tööd on, kui aga linnasaksad viitsivad hiiri püüda.“

„Ei ole linnakassid põrmugi viletsamad maakassidest,“ ütles proua Tammemets. „On nii tragid, et kuigi alles kolmekuised, pööravad juba terve korteri pahupidi.“

„Ei nad taluvärki jõua pahupidi pöörata,“ naeris onu Mart. „Ent otsige nad siis üles ja seadke minekuvalmis, sest mul pole pikka aega. Rong läheb varsti, ja ega need mehed seal minu järele oota.“

Ärasõit.

Kerge oli ütelda, et seadke sellid minekuvalmis, aga selle polnud ju kuskilt leida. Et asi kahtlaseks ei läheks, oli ema ise ära tulnud. Käis ka ringi, näugus ja tegi, nagu otsiks ta isegi poegi.

See oli preili Lilleorg, kellele tuli hea mõte, et vahest on sellid all keldris. Võeti siis laternad, taskulambid ja piimakauss ning mindi otsima. Kuid kassipojad hoidsid endid hoollega varju, surusid pea vastu maad ja pigistasid silmad kinni, et keegi neid ei näeks.

Piimakauss oli pandud üsna Miisu nina juurde. Küll oli kiusatus suur! Kõik inimesed olid läinud eemale, igaüks ise keldrisoppi. Ja nüüd usaldas Miisu peidukohast välja tulla, et katsuda, mis seal kausis ometi on. Vaevalt oli ta aga keele märjaks kastnud, kui üks poiss ta kallale langes nagu kull. Võttis vangi vaese Miisu ühes nelja jala ja sabaga tükkis.

Jumaluke, seda hirmu! Lillendiin ei saanud enam kiljatust tagasi hoida. Seda kuulis teine poiss ja piiras ta peidukoha kohe sisse. Ta jalg oli kord peaaegu Lillendiini sabale astumas. Aga Lillendiin oleks siiski pääsenud, poleks tolm läinud talle ninasse. See kõdistas nii kangesti, et Lillendiin pidi aevastama. Ja siis oli ta peidukoht leitud. Jooksmine ei aidanud enam midagi. Kaks noort Tammemetsa ja preili Lilleorg püüdsid teda, ja Lillendiin ei pääsenud enam.

Kui nüüd Reedu nägi, et teised sellid olid kinni võetud, mõtles ta: „Üks kõigi eest ja kõik ühe eest! Kui sureme, siis sureme koos!“ Ja ta jalutas välja kõigi nähes, et kui te just tahate, võtke siis mindki.

Nüüd tuli ka kassiema trepist alla. Ta oli teada saanud, et poegi ei ähvarda mingi hädaoht. Tuli nüüd ütleva, et tulgu aga julgesti välja. Tema kannul tuli alla ka Mäekalda Mart, et oma silmadega seda kassirahvast vaadata.

„Tohoo pime!“ hüüdis ta. „Kas need on siis kellegi kassid! Need on ju nagu karvanuustikud. Aga silmad neil ikka vist peas on, sest ega nad muudu oleks näinud eest ära joosta.“

„See mees on maalt!“ seletas ema sellidele. „Sellepärast ta ajab niisugust rumalat juttu. Ärge pange tähelegi! Te olete linnakassid ja peate nüüd olema hästi tublid. Näidake neile maaisandatele, et teilgi on silmad ja küüned meheväärsed.“

See oli ta ainus õpetus, mis ta sellidele kaasa andis, sest ta ei olnud suurema jutuga. Natuke kahju oli ikka lahkuda, kuigi see on ju vanast ajast nii olnud, et noorrahvas peab kord kodust lahkuma ja minema ise endale leiba teenima.

Pandi sellid suurde korvi, ja sellega vedas Mäekalda pere-mees nad trepist alla ning üle tänava. See oli väga kiigutav ja ebameeldiv sõit. Päris merehaigeks tegi. Küll oli hea, kui viimaks rongile jõuti. Tundes kindlamat vagunipõrandat jalgade all, muutusid sellid jälle julgemaks ja rõõmsamaks. Viimaks hakkasid nad, nagu kõik korralikud kassid, tasakesi laulma.

Rongisõidu laul,

mis on ühtlasi jumalagajätmine linnaga.

Vedur vilistab ja läeb, suitsupilv vaid maha jääb.
Küll on rutt, küll rattail on rutt!
Aknast mööda vilksab linn, juba paistab kaevuvinn,
seal on maa, maal hoopis teine jutt.

Jumalaga kolmas kord, ei me tea, kas näeme kord
veel pesa kodus voodi all.
Jumalaga, emake, küll me hästi püüame
oma nime hoida aus üleval.

Hüvast' väike kuldne lind, ei me enam kiusa sind,
eks meist igäühel ole oma vead.
Pererahvale „hurraa!“ kolm korda korraga —
lahkunutest kõneldakse ainult head.

Rongisõit on imelik, juba saabub videvik.
Vedur puhkab vahest, vilistab ja läeb...
Laulgi lõpeb sedasi, sõit läeb ikka edasi —
mine tea, mis silm veel viimaks näeb!

Uus kodu.

Ei nad näinud enam palju, kui jõudsid Mäekaldale, sest oli üsna pime. Kui nad oleksid olnud inimeselapsed, nad oleksid näinud veelgi vähem. Aga kassisilmad näevad pimedas ikka natuke rohkem. Kuigi päris pimedas ei näe ka nemad palju midagi.

Muidugi oli siin nii palju uudist, et nad ei osanud midagi vaadata. Polnud nad seni näinud puid ega rohelist muru. Koer, kes haukus, oli võõras, inimesed olid võõrad. Ainult piim, mida perenaine pakkus, ei olnud võõras, sest kõhud olid kangesti tühjad. Miisugi ei nurisenud toidu üle, tal ei tulnud seda esimese hooga meeldegi. Ja Lillendiin jälle ei nurisenud aseme üle, mis polnud pooltki nii pehme ja peenike kui linnas. Silmad vajusid iseenesest kinni ja õhtupalvegi ununes.

Hiirepere tuli kokku erakorraliseks koosolekuks.

(Lk. 38.)

Toas istus Mäekalda pererahvas ja arutas, mis peale hakata kolme selliga. Perenaine oli päris pahane.

„Vana Ants veel päris kõbus kass. Ja nüüd sa tood kohe kolm tükki korraga! Kes neid kõiki toita jõuab!“

„On see Ants küll kõbus jah, kui hiired ja rotid söövad silmad peast!“ ütles peremees. „Noort tööjõudu on hädasti vaja.“

„Või need linnakassid sul hiiri püüavad kedagi,“ ütles perenaine. „Ei need vaata muud kui piimakaussi ja sohvatatja. Teada küll, kuidas neid seal hellitatakse.“

„Küll vana Ants nad välja õpetab, ära sa seda kard!“ ütles peremees naerdes. Kodus ta naer polnudki nii vali.

„Mina ise õpetan nad välja kõiksugu tsirkusevigureid tegema,“ kinnitas Kalju, see perepoeg. Ise oli juba teki all, aga imes linnakompvekki.

„Kas sa oma koertele oled juba palju õpetanud?“ küsis nüüd isa.

„Omajagu ikka ka, aga koerad on ju koerust täis ega taha õppida,“ ütles Kalju. „Aga Altoja Maar on raamatuist luge- nud, et kass on veel palju targem kui koer.“

Nii kõneldi kassidest peretoas, aga neist tehti juttu mujalgi. Vana hall kass Ants oli võtnud kohe saba selga ja rutanud naabri Kustase poole. Kustas arvas, et Antsul hakkab nüüd päris härrapõli.

„Pole need sellid seda nägugi,“ ütles Ants käpaga lüües. „Neil pole viisakaid kombeidki, muust rääkimata. Läksid õhtul minust müdinal mööda, ei osanud teretadagi. No arva ise, mis head võib niisugustelt oodata. Ei niisuguseid kõlba ausasse talukassiseisusse vastu võtta.“

„Eks noor loom pea ometi ka õppima,“ püüdis Kustas vabandada, sest tal oli hoopis parem süda.

Uutest elanikest kõnelesid ka teised — lehmad karjaaias enne uinumist ja hobused koplis, kel polnud aega magada, sest nad pidid öösel sööma ja päeval töötama. Kõneles perekoer Tuti oma nelja pojaga ja kirju siga Kriibus põrsastega, kes olid vahest mustad ja vahest valged. Isegi aiias sinises mesi-puus oli neist vist juttu, sest sealt oli kuulda tasast suminat.

Ja kõige rohkem juttu — endastki mõista — oli aida all. Terve hiirepere oli ärevil ja tuldi veel samal ööl kokku erakorraliseks koosolekuks. Tuli kokku kõik seitsekümmend seitse hääleõiguslikku hiirt, sest nii palju oli neid tõesti asunud elama aida alla seitsaadik, kui vana Ants oli söönud enese nii paksuks, et ei mahtunud enam läbi õhuaugu.

Arutas hiirepere varajase valgeni, tehti mitmesuguseid tarku ettepanekuid. Viimaks võeti ühel häälel vastu järgmine otsus:

„Praegusel raskel ajal, kus hiirtelgi ei ole küllaldaselt süüa, tuleb kolme kassi juurdetulek lugeda täiesti ebasoovitavaks ja meie elulistele huvidele kahjulikuks.“

Ja siis nad arvasid, et olid oma kohuse täitnud, ja läksid rahulikult magama.

Esimesed pettumused.

Nõnda olid sellid asunud elama Mäekalda tallu, mis asub tükk maad teistest eemal, ühe metsa ees ja teise taga. Magasid kui õiged suvitajad kunagi kella kaheksani, tõusid, tegid oma harilikke harjutusi ja otsisid siis süüa.

Punase suurrätikuga kana hakkas naerma:
„Oh-oh-oh-oh-hoo!“

(Lk. 40.)

Kui nad nüüd kõndisid paar sammukest, möödusid nad vanast Antsust, kes oli pikali maas ja vahtis neid altkulmu. Sellid seisatasid lootes, et talukass tuleb ka neile vastu, tereatab aupaklikult, nagu see kohane, ja küsib, kuidas linnasaksad öösel magasid, kuidas neile maaelu meeldib ja mida nad nüüd soovivad. Aga et Ants seda ei teinud, läksid nad pahaselt edasi.

„Sel mühakal ei ole aimugi viisakatest kommetest!“ nuri-
ses Lillendiin ja astus samal hetkel oma ilusa valge käpaga
porisse. „Ptüi! Missugune koristamata tuba!“ hüüdis ta keset
öue. Nad leidsid viimaks toidu, mis perenaine oli neile valmis
pannud, aga Miisule ei maitsenud see toit hommikul.

„Kes on seda enne kuulnud, et kass leiba sööb!“ ütles ta.
„Tahan hakkliha! Toodagu mulle kohe!“

Kedagi polnud aga toomas, ainult punase suurrätikuga
kana, kes seda kuulis, hakkas naerma: „Oh-oh-oh-oh-hoo!“

Ja see pikk rohi siin aida ees tegi nende karvased kuued
päris märjaks, sest öösel oli vihma sadanud. Aga kellele võis
meeldida, et ta uhke siidpehme kasukas märjaks saab! Tõe-
poolest, siin oli nii mõnegi asja üle nuriseda.

„Ma arvan, me peame otsima uue koha,“ ütles Reedu.
„See siin ei vasta sugugi meie nõuetele.“

„Aga siin ei ole ju kuskil teist maja näha, mis oleks natuke
viisakam,“ ütles Lillendiin.

„Kes otsib, see leiab,“ ütles Reedu. „Olge siin ja hoolitsege
selle eest, et pererahval ei tärkaks kahtlust. Mina lähen uuri-
misteekonnale.“

Reedu teekond.

Eks ta siis läinudki. Läks kõigepealt aida juurde, sest see oli ju ka üks maja, kuigi sel polnud aknaid. Pidi just astuma aidatrepile, kui silmas üht hirmuäratavat looma, kel oli pikk terav nina ja veel pikem ja peenikesem saba. Ja ta tuli nii veidralt maadligi madinal joostes, et Reedul julgus kadus. Ta sülitas kolm korda üle öla ja pistis punuma. Alles tükk maad eemal talle tuli mõte, et see polnud vist muu kui mõni suurt seltsi rott. Jah, see ta oligi, sest sõstrapõõsa all lamas Ants ja hoidis naeru pärast kahe käpaga kõhtu kinni.

„Oh-oh-oh-oh-hoo!“ naeris ta. „Mis kassid need küll seal linnas on, kes isegi hiiri kardavad!“

Reedu pidas targemaks sellest üldse mitte välja teha, tõstis pea püsti ja läks edasi. Tema oli sellegipärast targem kui need rumalad külakassid.

Ja ta marssis edasi, kuni jõudis rukkipollu äärde. Alt üles vaadates oli see päris suur ja kõrge mets. Oli küll natuke hirm sisse astuda.

„Kes kahju kardab, see õnne ei leia,“ mõtles Reedu viimaks ja kõndis mööda peenravahet edasi.

Kõndis ja kõndis Reedu-sell, kuni käpp oli käimisest hell, aga mets ei lõppenud. Ainult mõni rohutirts vahest hüppas ja laulis: „Sirts! Sirts!“ Üks kraav oli niisamasugune kui teine ja lõppu ei tulnudki.

„Aitab sellest,“ mõtles Reedu. „Lähem tagasi, ehk jõuan lõunaks koju.“

Pööras ümber ja hakkas tagasi minema. Tee harunes siiasinna. Kuhu nüüd õieti minna? Polnud kelleltki küsida, ei

Reedu silmas hirmuäratavat looma, kel oli pikk
terav nina ja veel pikem ja peenikesem saba.

(Lk. 41.)

teadnud, kas pöörata või püsida teel. Reedu katsus ka hüüda. Aga mine tea, kes siis võis teda püüda!

Siis korraga kostis kõrva imelik heli: likat-lõkat! likat-lõkat! Reedu läks hääle sihis, sest see kõlas omast kohast natuke linna moodi. Muidu oli siin maal igal pool kole vaikne.

Ta läks ikka hüüdes, ja see oli hea, et ta hüüdis, sest muidu oleks teda kergesti tabanud peremehe vikat. Nüüd hüüdis perenaine: „Oh sa helde kallikel!“ Ja peremees sai vikati õigel ajal peatama.

„See ju meie linnasaks,“ ütles peremees nüüd. „Näe, kui huvitatud ta kohe kõigest on, tuleb isegi põlde vaatama.“

„Sa aeg jah!“ ütles perenaine. „Peaks ometi tulema mõni kass vahest põllule. Ehk hirmutab niigi palju hiiri, et ei söö vilja ära enne, kui aita saabki!“

Reedul oli tuline hea meel, et oli pääsenud tuttavate inimeste juurde. Teise koha otsimine ei tulnud enam mõttesegi. Ta jalutas uhkelt ringi, saba püsti nagu latt, ja ütles vahest: „Kurnäu!“

Aga rotipere saadikud, kes olid juba tulnud vaatama, kuidas on olud põllule väljarändamiseks, läksid tagasi väga halbade teadetega. Seal olevat nüüd niisugune röövli moodi loom, kes käib ühe rukkikuhila juurest teise juurde ja hüüab: „Kuri nõu!“

Ja kui mindi lõunale, viis perenaine ise Reedu põlles koju, sest selle käpakesed olid väga väsinud ja hellad. Kodus tuli kõigepealt süüa ja siis teised sellid üles otsida. Aga — vaat, mis kurb lugu! Neid polnud kuskilt leida.

Mis oli siis juhtunud vahepeal? Noh, midagi ikka juhtub, kui oled esimest päeva võõras kohas ega tea, kuidas istuda või kuidas astuda.

Mis Miisule juhtus.

Kui Reedu oli lahkunud, hakkas Miisul ja Lillendiinilgi igav. Miisu kõneles siis:

„Küll see Reedu ikka pettis meid. Kes teab, mis head ta leidis, ja nüüd ei tee meist enam väljagi.“

Ja et tema õrn süda ei jäänud sellega rahule, et kuskil on midagi head, mida ta ei saa oma keelega katsuda, siis asus temagi teele. Ta katsus läbi kõik pütid ja kapad, pistis nina isegi seasöögi sisse, aga ei paremat ühti. Käis kord köögis laual pestud taldrikuid nuusutamas, kuid siit ajas vana Mari ta välja.

Üsna trepi lähedale oli pandud kausike mingi toiduga. Ega Miisu teadnud, et see oli koerte kauss. Ei ta teadnud karta kirjut kutsikat, kes lonkis läheduses, saba püsti ja tähtis nägu ees. See oli Nähvits, üks neljast vennast, kes täna oli valvel toidukausi juures. Ja kui ta nüüd nägi kutsumata võorast, pealegi vihatud kassitõust, siis ta tormas sellile äkki seljagant kallale.

Küll Miisu ehmus! Iga karvake ta kehal tõusis püsti ja saba läks suuremaks kui ta ise. Esimese hooga löi ka Nähvits natuke araks, aga siis võttis mehesüdame rindu ja tungis peale. Miisu sülitas veel kord ja põgenes siis. Ja nüüd sai Nähvits julguse tagasi ning kihutas haukudes järele.

Polnud sugugi hea joosta pikas rohus, kus ei näinudki, kuhu viimaks välja jõuad, sest võililled varjasid vaate. Nähvitsal olid pealegi pikemad jalad. Aga selle eest oli Miisul jälle omajagu mõistust rohkem, oli ta ju ometi linnakass.

Samas oli karjaõuevärav ja väraval jäme post. Üks-kaks-kolm oli Miisu ülal posti otsas. Istus seal nagu toop ja pilkas koera, kes klähvis all.

Üks-kaks-kolm oli Miisu ülal posti otsas.

(Lk. 44.)

„Roni aga üles, harksaba!“ hüüdis ta ja hõõrus heameele pärast käpaga silmi. Nüüd oli ta üsna julge ja mõtles isegi, kuidas koera veel rohkem narrida.

Seal aia taga kasvas kõrge puu, üsna parajasti nii palju väravapostist eemal, et jõudis selle vahemaa ühe hingega läbi joosta. Ta ootas, kuni Nähvits läks natuke eemale. Hüüdis siis korraga: „Kurnäu!“ — ja hüppas posti otsast alla.

Koer kohe taga ajama. Miisu hüppas ja süda naeris sees, sest enne on ta jälle puu otsas, kui koer jõuab lähedale. Aga seda ta ei osanud arvatagi, et teine kutsikas võis tulla teiselt poolt vastu. Nüüd oli vaene Miisu korraga kahe tule vahel. Ei nüüd olnud enam nalja, pidi jooksuma hinge eest. Nähvits ja vend Viks tulisejalu kannul, et mis mood see on: tulevad niisugused linna karvasabad siia korralikke koeri narrima.

Õnneks oli seal veel üks puu, ja selle otsa päästis Miisu oma naha. Koerad jäid mõlemad haukuma maha. Miisu ronis ja ronis ülespoole, andis end päris oma küünte hoolde. Süda oli tal ka koertele täis, ja ta pilkas neid nüüd nagu võis.

„Noh, ronige järele, kui saate! Siit avaneb ilmatu tore vaade. Olge head, härrased, astuge ligi! Ega puu ole pigi, et kardate käppa külge panna. Või arvate, et see puu meid kolme ei kannap?“

Nii ta ülal oksal naeris ja pilkas, kuna kutsikas all vihaseilt kilkas:

„Tule aga alla, sa sell! Küll siis su nahk varsti on hell. On ka nähtud kasse mitmet moodi, aga mitte sääraseid, kui linnast toodi. Sülitavad ausa rahva söögipotti — aga ise kardavad hiirt ja rott.“

Nii nad jagelesid — kass ülal, koer all, ja õigus oli mõlemal. Miisu istus aga oksal nagu orav, ja jutt oli tal ikka sorav.

Alles siis, kui koerad tüdisid ja minema läksid, tuli häda. Ülestulek oli olnud lihtne, aga alla ei saanud enam. Kohe, kui ainult alla vaatas ja selle teekonna peale mõtles, hakkas pea ringi käima.

„Võib-olla pääseb ka ülaltpoolt maha,“ mõtles Miisu ja ronis ülespoole. Aga ikka hullemaks läks. Ikka kaugemale jäi maa, ja viimaks ei julgenud enam alla vaadata ka. Hakkas ka siis mehike appi hüüdma. Hüüdis ja hüüdis, aga ei keegi kuule.

Ei jäänud muud üle, pidi puu otsas istuma ja pilvi vaatama. Siin oli nüüd aega kõige üle järele mõtelda, aga ei tulnud ühtki head mõtet. Kõik tarkus oli tühine ja uhkus üleliigne. Igav oli ja palav oli, kõht oli tühi ja keel kuiv. Aga ikka polnud muud nõu, kui pidi hüüdma, vahest mõni siiski kuuleb.

Kuulis alles karjapoiss, kes ajas lehmad lõunaks koju. Palav oli ja parmud väljas, lehmad jooksid, sabad seljas. Üks parm tegi koguni nii häbematu teo, et laulis Miisu nina ees pilkavalt: „Viu!“ Aga lehmad olid varjus ja mäletsesid maas, ja siis karjapoiss kuulis taas, kuidas keegi puu ostas näugus. Ei ta pidanud pikka nõu, sülgas pihku ja hakkas ronima. Ronis ja ronis, kuni jõudis üles ja tõi kassipoja alla süles. Kui ta allpool tarvitas mõlemat kätt, rippus Miisu ta kaelas nagu rätt.

Kui Miisu nii õnnelikult jõudis maha, oli ta süda natuke paha ja kõht nõudis süüa. Aga selleks olid ju lehmad siin karjaaias ja lehmadeltsaadi piimna, nagu see üldiselt teada.

Ta läks siis esimese punasekirju lehma juurde, lingutas saba ja kõneles:

„Tere lõunast ja jätku toidule!“

„Ongi jätku tarvis,“ ütles lehm, kel oli suur naerune nägu ja päris piimalõhn juures. „Ei saanud kuigi kaua süüa, sest parmud ei lasknud.“

„Aga mida te praegu sööte?“ küsis Miisu uudishimulikult, sest lehm aina näris ja näris, aga toitu polnud kuskil.

„Oh, ma närin endist toitu,“ ütles lehm. „Hommikul rutuga polnud aega närida, neelasin niisama risti-põigiti alla, kuidas juhtus. Nüüd tuleb see töö tagantjärele teha.“

„Imelik,“ lausus Miisu. „Küll oleks kasulik, kui mina ka võiksin veel kord närida seda head toitu — värsket kala ja hakkliha, mida ma linnas sõin.“

„See pole mingi toit,“ ütles lehm põlastavalt. „Ainult need, kes söövad taimetoitu, on terved ja elavad kaua.“

„Oh, nüüd sööksin kõike,“ ütles Miisu. „Kuulge, olge nii kena, andke mulle natuke piima.“

„Ei tea omapead midagi anda,“ ütles lehm. „Aga sealt tuleb perenaine — küsige tema käest.“

Perenaine tuligi juba ja löi kaht kätt kokku:

„Näe, kus kass juba — kellega ta oskab sõprust teha! See on ikka hea, kui lehmad ja kassid läbi saavad, siis on hea loomaõnn.“

Ega olnudki Miisul vaja kaua oodata, kui juba võis kustutada nälga ja janu sooja piimaga. Mõtles ise, et ega veel sel elul niimoodi vigagi ole.

Lillendiini kurblik lugu.

Aga mis juhtus Lillendiiniga, see on hoopis paha lugu. Ei ole seda enne juhtunud kassirahva hulgas, vaevalt seda pärastki juhtub.

Ei ole ju kuskil nii palju hiiri ja rotte koos, kui oli neil päevil Mäekalda aida all. Ja siin olid nad uhked ja julged, sest nende riik oli püsinud kaua. Mis võisid neile teha kolm väikest linnakassi, kes rohu sisse ära kadusid.

Astus seal kokku kolm-neli nooremat ja kangemat rottu pidama nõu. Kas ajada kassipojad kotti või murda nad hoopis ära?

Sel ajal Lillendiin nautis päikese sära. Püüdis rohukõrtelt säravaid kastetilku ja ehtis nendega oma kasukat. Hakkas pikapeale natuke palav, aga muidu oli üsna mõnus olla. Väljavaade siit oli üsna kena. Marjapõõsad olid juba punasekirjud, aga pesu puude all murul oli helevalge. Lillendiin mõtles just minna vaatama, kas seal on ka midagi ilusat. Aga siis käsutas kellegi vastik piiksuv hääl ta selja taga:

„Käpad üles!“

Lillendiin ei saanud algul aru, ta polnud varem rõövlite käes olnud. Aga nüüd oli ja nüüd pidi harjuma. Neli suurt rottu piiras teda, ja vaesel sellil polnud vastuhakkamisele mõeldagi.

Nüüd kõneles üks rott, kes oli teiste ninamees:

„Pole muud, kui astu aga ees! Kinni me sind praegu ei kõida, aga ega sa sellega midagi võida. Niipea kui teed põgenemiskatse, tapame su ära ja pistame vatsa. Jääd pantvangiks, et su sõbrad ei murraks meie mehi. Aga et vangid

Neli suurt rotti piiras Lillendiini.

(Lk. 49.)

endid ei ehi, siis anna siia oma linnid, muidu lööme sulle peale vindid!“

Nii häbematult rääkisid nad, röövisid tõepoolest Lillendiini kauni punase kaelasideme ja jagasid omavahel. Sidusid need endile kaela, nii hästi kui oskasid. Aga siis tuli Lillendiinile hea mõte.

„Kuulge, nii te pole sugugi ilusad,“ ütles ta. „Te peate nad siduma hoopis teisiti.“

„Küll ma ise tean,“ ütles üks ninakam rott. „Kui ma ainult ise näeksin.“

„Siis tule siia, siin on peegel,“ ütles Lillendiin ja juhtis rotid tõrvaanuma juurde. Selle oli ta hommikul üsna vara leidnud ja endagi nägu seal vaadanud.

Ninakas rott läks kohe oma nägu vaatama, teine aga oli edevam. Ütles Lillendiinile: „Kohenda siis mu kurgualust, aga kui küüntega kriimustad, siis hoi a nahk!“

Ei Lillendiin kriimustanudki küüntega. Võttis roti kaelasidemest kõvasti kinni ja tõukas ta tagurpidi teise vastu. Kukkusid tõrvaanumasse mõlemad, Lillendiin aga pistis jooksma. Teised kaks rotti vihakisaga järel. Lillendiin jooksis läbi kassiaugu aita. Ega seegi olnud rottidele võõras tee. Ja nii ei jäänud ehmunud kassipojal muud üle, kui põgenes rotilõksu. Kui uks langes selja taga paukudes kinni, oli ehmatuse suur, sest ega ta seda riistapuud veel tundnud, oli joosnud siia päris kogemata. Kuid vaenlaste eest oli ta sedapuhku õnnelikult pääsenud.

Pikk ja igav oli ootamine, kuni tuli perenaine ja päästis ta lõksust. Vana Ants ootas just, et on ehk hiir lõksus, siis on temal hõlpus püüda. Kui nägi nüüd, et see oli linnasaks, hakkas ta nii valjusti naerma, et perenainegi imestus.

„Küll on need kassid!“ ütles ta, „need on ainult kassinime häbistajad!“

„Aga oota!“ mõtles Lillendiin. „Seni on kannatatud, aga nüüd võetakse teised kombes tarvitusele!“

Ja perenaine ütles:

„On ikka hea, kui kass vähemalt aidas käib, kui ta seal ka muud ei tee, kui sööb ära rotirasva.“

„Oota sinagi!“ ütles Lillendiin endamisi. „Nüüd me alles näitame, mis võime.“

sihtu j si n
stavn snõ l

Võit ilma võitluseta.

See oli mehine nõu, mis nüüd peeti Mäekalda talu aida-
trepil otse avalikul aidatrepil, sest kassid ei poe ometi
pelgu hiirte eest.

„Pirame hiirepere sisse kolmest küljest,“ tegi Reedu ette-
paneku.

„Aga neljandast küljest nad jooksevad minema,“ ütles
Müür.

„Palume Antsu appi,“ andis Lillendiin nõu.

Ja mindi Antsu appi paluma. Ants oli juba pool ringi
ümber sõstrapõõsa maganud. Ärkas nüüd, aga ei viitsinud
püstigi tõusta.

Lillendiin astus ette, tal olid kõige peenemad kombes.

„Austatud härra Ants Hallkass,“ ütles ta, „me palume
teid appi hiiri püüdma. Tahame nad aida alt välja kihutada.
Kas teie võtaksite enda peale neljanda külje valvamise.“

„Asi annab arutada,“ ütles Ants. „Aga enne ajage mõni hiir aida alt välja, küll ma siis ka jaole jõuan.“

Mõtles ise, et saaks nalja, aga uni on ka magus. Ja uinus edasi.

Siis korraga ta ärkas, ega uskunud oma silmi. Temast mööda sibas hiirepere, väiksemad ees, suuremad kannul — ja kõik jooksid metsa poole. Ants pühkis käpaga silmi, nagu ei näeks õigesti. Aga õige ta oli.

„Siiski on kanged mehed need linnamehed!“ lausus ta. „Näe, ajasid rotirahva minema!“ Aga olid ajanud ka Antsu une sedapuhku minema.

Kuid sellid ise tegid alles sõjaplaani. Ei teadnud, et linn on juba lahti, pole vajagi lahinguga murda. Sest kui need kaks tõrvatud rotiisandat jõudsid aida alla, oli seal tõusnud kabuhirm. Mõned mõtlesid, et on lahti mõni uus taud, teised ei osanud midagi mõtelda, ainult jooksid eest ära. Tõrvatud kuubedega saksad jälle jooksid järele, et oma häda seletada.

„Selles on süüdi need linnast toodud elukad!“ hüüdis üks hoopis rumal rott, kes tahtis olla kangesti tark. „Need ei olegi kellegi õiged kassid, need on nõiakassid.“

„Nad nõiuvad meid kõiki ära!“ karjusid teised.

„Põgeneme, enne kui nad siia jõuavad!“

„Otsime parema elukoha!“

„Rändame välja!“

Juba mõned võtsidki oma kimpsud-kompsud ja läksid. Teised said sellest uut hoogu. Kisa ja kära oli aida all nii vali, et koergi hakkas haukuma. Aga välja rändasid nad kõik, ükski ei julgenud jääda aida alla, kus rändasid tondid ja nõiakassid.

Poole tunni pärast tormasid sellid vahvalt aida alla. Aga said keskel kolmekesi kokku — ei siin olnud enam muud kui hiirte hais.

„Näe, kartsid ja lasksid jalga!“ hüüdis viimaks Reedu. Ja kõik olid rõõmsad, sest kes teab, kuidas muidu oleks läinud.

„Aga nüüd peame hoolega hoidma, et mõni uuesti ei asuks aida alla ega mujale!“ ütles Lillendiin, kel oli kõige suurem viha rotirahva vastu.

Ja nüüd mindi asjast rääkima Antsule. Seda oskas Reedu teha kõige paremini, ta võis sellest lühikesest võitlusest paar tundi kõnelda, ja vana Ants aina imestles, sest valeks ajada ei saanud. Mis ta seal aga rääkis, ei see meid enam huvita, sest meie teame, mis tõepoolest juhtus.

„Ime küll, aga hiired ongi kadunud!“ ütles perenaine.

„Linnakassid ikka linnakassid,“ ütles peremees Mart ja silitas vurrusid.

„Ei tea, kus nad peaksid olema, annaks neile rõõska piima.“

„Sa küsid, kus kass on,“ naeris peremees. „Õigest kassist saab igale poole, aga kätte ei saa teda kuskilt. Pane piim kausi sisse, küll nad tulevad ise oma ajal.“

Aga sellid ei saanud tulla. Sepapaja taga oli see pidulik toiming — noorte kasside perekassiseisusse vastuvõtmine ja rüütlikslöömine. Palju külakasse oli siin koos, ainult naabri Kustast ei olnud, sest neile oli nüüd kole palju hiiri tulnud. Vana Ants, see küla kassivanem, aina muheles.

Ants ärkas, ega uskunud oma silmi.

(Lk. 53.)

Ja siin vastu sooja suvist ööd löödi kolm selli rüütliks. Vana Ants andis igamehele käpaga matsu selga, ja see oli viimne kord, kus nad lubasid endid lüüa, ilma et oleksid vastu löönud. Ja siis nad laulsid rüütlikslöömise laulu, mida kassiperes lauldakse ainult eriti pidulikul juhtumil.

Rüütlikslöömise laul.

Nüüd kuulge, maad ja rahvad,
kui ütlemata vahvad
on noored kassitõust!
Et laulgem kõigest jõust:
Miau! Miau!
Kõik andku neile au!

Nad vaenlastele vitsaks.
Toad jäävad neile kitsaks,
ja vaikseil öödel tee
läeb üle katuste.
Miau! Miau!
Kõik andku neile au!

A

37239

163849

Hird kr. 3: —

TU RAAMATUKOGU

1 0300 00390352 5

LINKOLN BLOMS BOKTRYCKERI, STOCKHOLM 1946